

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

KANIT TEMELLİ SAVUNUCULUK HAK ÖRGÜTLERİ İÇİN BİR REHBER

İnsan Hakları Ortak Platformu

Hazırlayan
Dicle ÇAKMAK

insan
hakları
ortak
platformu

ESHID
HID
HYD
IHD
IHGD
UAÖ TÜRKİYE

KANIT TEMELLİ SAVUNUCULUK HAK ÖRGÜTLERİ İÇİN BİR REHBER

İnsan Hakları Ortak Platformu

Hazırlayan
Dicle ÇAKMAK

Ocak 2021

KANIT TEMELLİ SAVUNUCULUK HAK ÖRGÜTLERİ İÇİN BİR REHBER

Ocak 2021

İnsan Hakları Ortak Platformu

KAPASİTE GELİŞTİRME DERNEĞİ

Tunus Caddesi 87/8 Kavaklıdere/ANKARA
Telefon/Faks: +90 (312) 468 84 60

E-posta: kaged@kaged.org.tr
Web: www.kaged.org.tr

Hazırlayan

Dicle ÇAKMAK

Grafik Tasarım ve Basım

BULUŞ Tasarım ve Matbaacılık Hizmetleri San. Tic., Ankara
Tel: (312) 222 44 06 • Faks: (312) 222 44 07
www.bulustasarim.com.tr

Bu yayın, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen, Merkezi Finans ve İhale Birimi yöneticiliğinde KAGED ve Sivil Toplum Geliştirme Merkezi tarafından yürütülen “Örgütlenme Özgürlüğü ve Katılım Hakkının Daha Fazla Geliştirilmesi İçin Sivil Toplum Örgütleri ve Sivil Ağların Kapasitesinin Geliştirilmesi” projesi kapsamında yayınlanmıştır. Avrupa Birliği ve Merkezi Finans ve İhale Birimi’nin resmi görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	5
1. Kanıt temelli savunuculuk nedir?	5
2. Planlama zamanı	7
2.1. Sorunu tespit edin.....	8
2.2. Savunuculuk amacınızı ve hedeflerinizi belirleyin.....	10
2.3. Sorumluları (hedeflediğiniz kişi ve kurumları) ve paydaşları tespit edin	12
Planlamamanın olmazsa olmazı: katılımcılık.....	14
2.4. Riskleri değerlendirin	16
3. Harekete geçin: Uygulama ve eylem.....	16
3.1. Faaliyetlerinizi planlayın.....	16
3.2. Veri toplayın	18
3.3. Elde ettiğiniz veriyi mesaja dönüştürün ve yaygınlaştırın	19
4. Değerlendirin: Nasıl gidiyor?.....	21
Kaynakça	25
EK: Savunuculuk planı şablonu	26

Giriş

Hak örgütlerinin etkisini arttırmak, dolayısıyla da hak ihlallerine karşı mücadeleyi güçlendirmek için sistematik ve planlı bir savunuculuğa ihtiyacımız var. Elinizdeki rehber, hak örgütlerinin savunuculuk çabalarını desteklemek amacıyla genelde savunuculuğa, özelde ise kanıt temelli savunuculuğa ilişkin kolay ve uygulanabilir bir çerçeve çizmeyi hedeflemektedir.

Savunuculuğun farklı adımlarının açıklandığı rehber, temel olarak 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, savunuculuğun ve kanıta dayalı savunuculuğun tanımı yapılarak etkili ve başarılı savunuculuğun özelliklerinden bahsedilmektedir. İkinci bölümde ise savunuculuğun ilk aşaması olan planlama adımı, alt bileşenleriyle (sorun, amaç ve hedefler, sorumlular ve paydaşlar, riskler) birlikte açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde savunuculuk faaliyetlerinin planlanması, veri toplamanın esasları ve iletişime dair ipuçları yer almaktadır. Son bölümde ise savunuculuk sürecinin etkili olup olmadığının nasıl tespit edileceğinden, yani izleme ve değerlendirme sürecinden bahsedilmektedir. Ayrıca, bir izleme değerlendirme planında hangi başlıkların yer alabileceği yönlendirici sorular eşliğinde Ek'te sunulmaktadır.

1. Kanıt temelli savunuculuk nedir?

Savunuculuğu, en genel ifadeyle kişilerin veya grupların politik ve yasal süreçlere etki etme girişimi olarak tanımlayabiliriz. Hak örgütleri için bu girişimin altında yatan nedenler genellikle hak ihlallerinin cezalandırılmasını ve önlenmesini sağlamak, politikaları dezavantajlı veya dışlanmış grupların lehine değiştirmek ve eşitsizliği ortadan kaldırmaktır.

Savunuculuğun daha teknik bir tanımını yapmaya çalışırsak, **savunuculuk**, politika veya uygulamalarda arzu ettiğiniz değişimi yaratmak; yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki karar verme süreçlerine etki etmek ve yurttaşlar ile toplumun önde gelen kişilerinin temel sorunlara dair düşüncelerini değiştirmek için kullandığınız strateji ve taktiklerin¹, bilgi ve deneyime dayalı yürüttüğünüz planlı çalışmaların tamamıdır². Herhangi bir savunuculuk çalışmasında izlediğiniz bütün yollarda, yürüttüğünüz tüm faaliyetlerde gücünüzü doğru ve somut bilgidan alırsınız. Savunuculuğu, yukarıdaki amaçlara ulaşmak için doğru bilgiyi elde etme ve elde ettiğimiz bilgiyi stratejik olarak kullanma süreci olarak tarif edebiliriz. Savunuculuk ve bilgi arasındaki bu ilişki, sivil toplum örgütlerinin kanıt temelli savunuculuğa (ya da kanıta dayalı savunuculuk) yönelmesini zorunlu hale getirmiştir.

Kanıt temelli savunuculuk, veri ve bilginin temel oluşturduğu ve yön verdiği savunuculuk yöntemidir. Kanıt temelli savunuculukta değişim talep ederken doğrulanmış ve somut bilgilere başvururuz. Önce veri toplar, bu veriyi analiz eder ve bu analizin sonucunda elde ettiğimiz bilgiyi karar vericileri ve toplumu etkilemek için kullanırız.

1 Lifeline Fund for Embattled CSOs, "Advocacy in Restrictive Spaces: A Toolkit for Civil Society Organizations", 2020, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-06/FINAL_COMPLETE_Lifeline_Toolkit_for_CSO_Advocacy_in_Restrictive%20Spaces_June_2020.pdf?utm_source=Newsletter&utm_medium=Email&utm_campaign=Lifeline_Toolkit (Erişim tarihi: 08 Kasım 2020).

2 East Asia and Pacific Regional UNGEI, "Evidence-Based Advocacy for Gender in Education: A Learning Guide", 2011, http://www.ungei.org/advocacy_guide_FINAL4.pdf (Erişim tarihi: 08 Kasım 2020).

Sivil toplum örgütleri, kanıt temelli savunuculuk ile³⁴

- Savunuculuk yaptıkları konuya dair yanlış bilgileri düzeltebilir;
- Yürüttükleri kampanyanın somut bir kanıta dayandığını, yani işaret ettikleri sorunun gerçekten var olduğunu gösterebilir;
- Görüşlere veya yanlış algılara değil de somut gerçeklere dayalı ve uygulanabilir tavsiyeler geliştirebilir;
- Talep ettikleri politika değişikliği gerçekleştiği takdirde nelerin yaşanabileceğini gerçekçi bir şekilde gösterebilir;
- Savunuculuk çalışması boyunca karşılaştıkları kişi ve kurumlara güvenilir olduklarını gösterebilir;
- Savunuculuk faaliyetlerinin temsil ettikleri ve birlikte çalıştıkları kişi ve grupların gerçek ihtiyaçlarını ve önceliklerini yansıttığını gösterebilir.

Yukarıda sayılan bütün faydalar, kanıt temelli savunuculuk yapan örgütlerin hem kamuoyu hem de karar vericiler tarafından dikkate alınma ihtimalini arttıracaktır.

Hak mücadelesinde yer alan sivil toplum örgütleri, savunuculuğu bir defa yapılan ve bir süre sonra sona eren bir faaliyet gibi düşünmemelidir. Savunuculuğu, mevcut çalışmalarınızla bütünleştireceğiniz bir süreç olarak tasarlayabilirsiniz. Örneğin, yıllık faaliyet raporu yayımlıyorsanız; o yıl vakit ve kaynak ayırdığınız alanları değerlendiren bilgi notları hazırlayabilirsiniz. Bu notlar, aynı zamanda, ülkede hangi hakların daha fazla ihlal edildiğine dair ipuçları verebilir. Ek olarak, hak ihlaline uğrayan bireyler için hukuki veya psikolojik destek sağlıyorsanız yıllık faaliyet raporunuzda başvuru dağılımını yorumlayabilir, bir politika özeti hazırlayabilirsiniz.

Uluslararası STK Eğitim ve Araştırma Merkezinin (INTRAC), küçük ölçekli örgütler için hazırladığı savunuculuk rehberine göre, etkili bir savunuculuk süreci

- insanların anlayabileceği ve bağ kurabileceği somut bir probleme dayanır;
- başka birçok konu arasından sıyrılıp yurttaşların, sivil toplumun ve hükümetin dikkatini çeker;
- gerçekçi, güvenilir, bilgiye dayalı, analiz edilmiş ve iyi bir şekilde yorumlanmış kanıtlara dayanır;
- hedefi, zamanı ve iletişim yöntemi dahil stratejik bir şekilde planlanır;
- sivil toplum veya hükümet içinde, söz konusu sorunla ilgilenen/kaygılanan kilit kişileri veya grupları ortaklık kurmak amacıyla bir araya getirir;
- alanda mevcut olan bilgi ve deneyimin üzerine daha fazlasını koyup başkalarının da öğrenebileceği, uyarlayabileceği ve uygulayabileceği şekilde tekrarlanabilir;
- süreç içinde neyin işlediğine, neyin işlemediğine ve bunların nedenlerine dair örgütsel hafızayı destekler.⁵

3 A.g.e.

4 Lifeline Fund for Embattled CSOs, "Advocacy in Restrictive Spaces: A Toolkit for Civil Society Organizations", 2020, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-06/FINAL_COMPLETE_Lifeline_Toolkit_for_CSO_Advocacy_in_Restrictive%20Spaces_June_2020.pdf?utm_source=Newsletter&utm_medium=Email&utm_campaign=Lifeline_Toolkit (Erişim tarihi: 08 Kasım 2020).

5 International NGO Training and Research Centre, "Advocacy A Guide for Small and Diaspora NGOs", 2013, https://www.intrac.org/wpcms/wp-content/uploads/2016/09/Advocacy_A-Guide-for-Small-and-Diaspora-Organisations-1.pdf (Erişim tarihi: 8 Kasım 2020).

Bu bakımdan savunuculuğu bilimsel ve sanatsal yöntemlerin birleşimi gibi düşünmek mümkün.⁶ Yani, bir yandan stratejik ve kanıta dayalı kararlarla, önceden planlanmış adımlarla ilerlemeniz, diğer yandan da bütün bunları yaratıcı bir şekilde yapmanız beklenir.

İlerleyen bölümlerde detaylarını bulabileceğiniz üzere, savunuculuğu üç temel adımdan oluşan bir süreç olarak değerlendirebilirsiniz: **Planlama, eylem/uygulama ve değerlendirme**. Bu adımlar her zaman birbirini takip edecek diye bir kural yoktur. Aksine, eş zamanlı hayata geçirilebilir. Örneğin, her faaliyetin ardından, bir sonraki aşamayı planlamak için hedeflerimizi gözden geçirmek gerekir. Bu durumda planlama, uygulama ve değerlendirme adımları iç içe geçer. Dolayısıyla, değerlendirme, savunuculuğun sonunda yapılmak üzere ertelenebilecek bir iş değil, bütün adımlara eşlik eden bir süreçtir.

2. Planlama zamanı

Sivil toplum örgütlerinin öz kaynaklarının sınırlı olması, onları, çalışmalarını proje çağrılarına ve donörlerin eğildiği alanlara uydurmak zorunda bırakabilir. Ayrıca, Türkiye gibi gündemin ve koşulların hızlıca değişebildiği yerlerde, hak savunuculuğu yapan örgütler çoğunlukla politika öneren ve kendi gündemini ortaya koyan (proaktif) değil, tepki gösteren (reaktif) bir pozisyona sıkışma riski ile karşı karşıyadır. Ne var ki, savunuculuk planlı ve stratejik bir şekilde yürütülmesi gereken bir süreçtir. Peki, savunuculuk yaparken neden bir plana ihtiyacımız var? VeneKlasen (2007) bunu birkaç sebebe dayandırmaktadır. İlk olarak, kısıtlı kaynağımız (insan kaynağı, mali kaynak ve zaman) var ve belirlediğimiz amaca ulaşmak için bu kısıtlı kaynakları en etkin şekilde kullanmamız lazım. İkincisi, planlı bir savunuculuk bileşenlerimize ve ortaklarımıza karşı hesapverebilirliğimizi artırır. Üçüncüsü, değişen ve öngörülemez koşullarda çalışırken somut sonuçlar elde etmek isteriz. Son olarak, planlama aşamasında yürüttüğümüz tartışmalar ve işin başında belirlediğimiz ortak amaç, ilerleyen dönemde yaşanabilecek çatışmaları ve farklılıkları en aza indirir.⁷

Sivil toplum örgütleri, öncelikle, savunuculuğu planlamaya aşağıdaki soruları yanıtlayarak başlamalıdır:

1. Neyi değiştirmek istiyorsunuz?
2. Savunuculuk yapmak istediğiniz alanla ilgili mevcut durum nedir? Şehrinizde, bölgenizde ve uluslararası düzeyde hangi gelişmeler yaşanıyor?
3. Arzu ettiğiniz değişimden kimler nasıl etkilenecek?
4. Değişimi nasıl ve kimlerle gerçekleştireceksiniz?
  - a. Değişim için kimleri ikna etmeniz gerekiyor?
  - b. Karar vericilere ve paydaşlara nasıl ulaşacaksınız?
  - c. Hangi taktikleri kullanmanız, ne tür faaliyetler yürütmeniz gerekiyor?
5. Savunuculuğunu yaptığınız konuyla ilgili temel mesajınız ne olacak?
6. Mesajınızı en etkili ve yaygın şekilde ulaştırmak için hangi araçları kullanmalısınız?
7. Başarılı olup olmadığınızı ve ilerleme kaydedip kaydetmediğinizi nasıl anlayacaksınız?

6 Knowledge for Health, "Family Planning Advocacy Toolkit", 2013, <https://toolkits.knowledgesuccess.org/toolkits/family-planning-advocacy/strategy> (Erişim tarihi: 8 Kasım 2020).

7 Lisa VeneKlasen (Valerie Miller ile), "A New Weave of Power, People and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation", 2007, Practical Action Publishing.

Bu sorular, savunuculuğu aslında **değişim teorisi** ile birlikte düşünmeniz gerektiğini söylüyor. Peki değişim teorisi nedir? Değişim teorisini, en basit şekliyle, amacınız ve yürüttüğünüz çalışmalar arasındaki nedensellik bağına kurmanızı sağlayan bir şema olarak hayal edebilirsiniz. Bu şemada amacınız, bu amaca nasıl ulaşacağınız ve süreç içinde elde ettiğiniz sonuçlar birbiriyle ilişkilendirilerek gösterilir. Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumuna göre, değişim teorisi, ürettiğiniz önemli değişimleri/sonuçları anlamanıza yardımcı olur, etki sağlamasını beklediğiniz sonuçların nasıl bağlantılı olduğunu anlamanıza yardımcı olur ve amacınıza ulaşmak için kat ettiğiniz gelişmeyi izlemenizi sağlar.⁸

Savunuculuğu planlarken değişim teorisinden yararlanıp bütün süreci adım adım planlayabilirsiniz. Öncelikle başlangıç noktanızdan ve ulaşmak istediğiniz noktadan, yani amacınızdan başlayıp daha sonra buraya nasıl ulaşacağınızı, yürütebileceğiniz faaliyetleri ve bunlarla elde edebileceğiniz sonuçları düşünün. Her sonuç, planlayacağınız bir sonraki adımın temelini oluşturacaktır.⁹ Değişim teorisinin en önemli özelliği, birbirini izleyen iki sonucun arasındaki varsayımları öne çıkarmasıdır. Bir sonuç ortaya çıktığında, bunun bir başka sonucun ortaya çıkmasını tetikleyeceğini düşünüyorsanız, bu nedensellik ilişkisinin altında yatan varsayımları açık ve net şekilde ifade etmelisiniz. Örneğin, bir hak ihlalini görünür kıldığınızda, insan haklarını koruma görevi olan bir kurumun, kendiliğinden harekete geçeceği şeklinde bir sonuç zinciriniz var. Varsayımınız, söz konusu kurumun bu tanımlanmış görevi yapabilecek kabiliyette ve güçte olduğu varsayımına dayanır. Eğer savunuculuk çalışmanızı bu varsayımın doğruluğunu teyit etmeksizin planlarsanız ve söz konusu varsayım çeşitli sebeplerle geçerli olmazsa, başarı ihtimaliniz azalacaktır. Bu örnekte anlatıldığı gibi, farklı sonuçlar arasındaki varsayımları da hesaba katmayı sağlayan değişim teorisi kanıt temelli savunuculuğu güçlendirir.

Değişim teorisi, savunuculuk çalışmalarınızı planlamanın yanı sıra, bunları kolayca değerlendirebilmeniz için de size bir fırsat sunar. Her adımını düşündüğünüz savunuculuk sürecinde arzu ettiğiniz sonuçların meydana gelip gelmediğine bakabilir ve bu adımları yeniden düzenlemenize gerek olup olmadığını değerlendirebilirsiniz.

2.1 Sorunu tespit edin

Savunuculuk ile varmak istediğiniz noktayı belirlemek için öncelikle mevcut konumunuzun farkında olmanız gerekir. Odaklanacağınız hakların mevcut koşulları hakkında ne kadar bilginiz varsa, amacınız ve hedefleriniz o kadar somut ve net olur. Çünkü neyi değiştirmek, nereye ulaşmak istediğinizi kolayca tespit edebilirsiniz.

Savunuculuk yaparak çözmek istediğiniz sorun ne? İşe, odaklanacağınız sorunu ve hak ihlal(ler)ini tespit etmekle başlayın. Eğer bu konuda mevcut araştırmalar varsa onlardan yararlanabilir ya da kendiniz bir durum analizi yapabilirsiniz. Savunuculuk çalışmanızı araştırmalara dayandırmak, kanıt temelli savunuculuk yaptığınızı gösterir. Dolayısıyla, tespit ettiğiniz sorunun gerçekten var olduğunu ve insanların hayatını nasıl etkilediğini anlatmanıza yardımcı olur.

8 Ayşe Seda Müftügil Yalçın ve Duygu Güner, “Sosyal Etki Ölçümlemesi: KUSİF 4 Adım Yaklaşımı”, 2015, KUSİF Yayınları, <https://kusif.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2018/02/KUSIF-Sosyal-Etki-Olcumlemesi-Kilavuzu.pdf> (Erişim tarihi: 9 Kasım 2020).

9 Aspen Institute, “Continuous Progress Advocacy Tool: Better Advocacy Through Evaluation”, 2011, <http://fp.continuousprogress.org/node/23.html> (Erişim tarihi: 9 Kasım 2020).

Aklınızda olsun!

- ◆ Savunuculuğu planlarken yapacağınız durum analizi, aslında yapacağınız çalışmanın temel çerçevesini oluşturuyor. Bütün planınızı bu analizden edindiğiniz bilgiye göre yapabilirsiniz.
- ◆ Durum analizinde hangi alana/hakka yönelecekse ondan bir kavramsal çerçeve sunun. O hakların dayanağını, yani uluslararası insan hakları hukukundaki yerini, Türkiye'nin taahhütlerini ve yükümlülüklerini, bu hakların gerçekleştirilmesinden sorumlu kurumları, ülkede bu konuda çalışan başka sivil toplum örgütlerini ve kuruluşları inceleyin. Bu bölümü ne kadar güçlü yazarsanız savunuculuğun ileriki adımlarında eliniz o kadar güçlü olur. Kamu idaresi veya karar vericilere politikalarını ve hizmetlerini planlarken ve yürütürken insan haklarıyla nasıl bağ kuracaklarına ilişkin bir yol haritası çizebilirsiniz.
- ◆ Savunuculuğu planlarken bir araştırma yapacak kaynağınız olmayabilir. Bu durumda başka sivil toplum örgütlerinin benzer çalışmalarından yararlanabilir, üniversiteler, akademisyenler ve araştırma merkezleriyle işbirliği yapmayı deneyebilirsiniz.
- ◆ Kamu kurumlarının bütçeleri, hangi politika alanlarına daha fazla veya daha az önem verildiğini gösterir. Bütçe kalemlerine ayrılan miktarla o alana verilen önem çoğu zaman doğru orantılıdır. Uygulanması için kaynak ayrılmayan politikalar genellikle kağıt üzerinde kalmak üzere hazırlanır. Dolayısıyla, merkezi yönetimin bütçesini inceleyip buna göre bir analiz yapmayı da savunuculuğun bir parçası olarak düşünmenizde yarar var.

Sorunlara bütüncül bakmamızı kolaylaştıran pek çok yöntem vardır. Bunlardan biri de **sorun ağacı** egzersizidir. Sorun ağacı, bir sorunun temel nedenleri ile yol açtığı sonuçlar arasında bağlantı kurarak kapsamlı bir analiz yapmamızı sağlar.

Sorun ağacı¹⁰

Bir kağıda büyükçe bir ağaç çizin. Ağacın gövdesi sorunu, kökleri sorunun temel nedenlerini ve dalları ve yaprakları ise sorunun yol açtığı sonuçları ifade eder.

Ağacın gövdesine savunuculuk çalışmanızda ele alacağınız sorunu yazın. Daha sonra, bu sorunun nedenlerini listeleyin ve bu nedenlerin her birini ağacın köklerinin olduğu alana yazın. Üçüncü adım olarak, bu sorunla ilgili olduğunu düşündüğünüz sonuçları listeleyin ve bunları ağacın yaprakları ile dallarına dağıtın.

Ağacın kökleri ve dallarındaki yerleştirme bittikten sonra, ortaya çıkan ağacı gözden geçirin ve şu soruların yanıtlarını arayın:

- Bu sorunun yol açtığı en ciddi sonuçlar hangileri?
- Daha kolay ve daha zor ele alabileceğimiz nedenler hangileri? Neden?
- Bu nedenler ve sonuçlardan öncelikle hangi kurumlar sorumlu?

Not: Bu egzersizi küçük gruplara bölünerek yapmanız etkisini arttıracaktır.

10 Lisa VeneKlasen (Valerie Miller ile), "A New Weave of Power, People and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation", 2007, Practical Action Publishing.

Son olarak, savunuculuk faaliyetlerinizde yalnızca hak ihlallerine veya sorunlara odaklanmak etkili bir yöntem olmayabilir. Savunuculuğun amacı bir değişim yaratmak olduğuna göre, tespit ettiğiniz soruna yönelik çözüm önerileriniz de olmalı. Aşağıdaki sorular¹¹, çözüm önerinizi belirlerken size yardımcı olabilir:

- Çözüm öneriniz veya tavsiyeniz gerçekçi mi?
- Fazla kaynak olmadan uygulanabilir mi? (Unutmayın, karar vericiler ve kamu kurumları masraf gerektiren işlerden kaçınabilirler.)
- Çözüm öneriniz herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilir mi?
- Önerdiğiniz çözümle kısa sürede somut sonuçlar elde edilebilir mi?
- Sunduğunuz çözüme itiraz edecek veya şüpheyle yaklaşacak kişiler, kurumlar var mı? Kimler ve neden?
- Sizce karar vericiler önerilerinize nasıl yaklaşır? Neden?
- Yöneticilerin ilgisini daha fazla çekecek ve daha pratik çözümler var mıdır?

Yalnızlığa Son Kampanyası

Birleşik Krallık'ta yalnızlığın insanlar arasında (özellikle yaşlılarda) yaygınlaşması sorununa dikkat çekmek için 2011 yılında başlayan kampanya, yalnızlık riski altındaki yaşlıların desteklenmesini ve hizmetlerin yalnızlığı daha iyi ele alacak şekilde tasarlanmasını amaçlıyor. Kampanya, bu amaca ulaşmak için farklı stratejiler kullanıyor. Bir yandan karar vericileri etkilemek için yalnızlık ve izolasyon ile ilgili güvenilir bilgiler üretirken, diğer yandan kamuoyunun dikkatini bu konuya çekmek için çeşitli etkinlikler düzenliyorlar. Birleşik Krallık sınırları içinde 2500'den fazla kurum ve kuruluşun faaliyetlerine destek verdiği bir ağı var. Ayrıca, kampanya bünyesindeki dijital ve fiziksel platformlar, ağ üyelerinin birbirlerinin deneyimlerinden öğrenmesini sağlıyorlar.

Yalnızlığa Son Kampanyası hakkında daha fazla bilgi için: <https://www.campaigntoendloneliness.org>

2.2. Savunuculuk amacınızı ve hedeflerinizi belirleyin

Savunuculuk yapmak için bir vizyonunuzun, bir gelecek hayalinizin, bir amacınızın olması gerekir. Uzun dönemli bir amaç, hak ihlallerinin sona ermesi, adaletin ve eşitliğin sağlanması için kişilerin ve kurumların nasıl davranmasını istediğimizi tahayyül etmemize yardımcı olur. Ayrıca, savunuculuk, koşulların sürekli değişebildiği, zor seçimler ve beklenmedik sonuçlar içeren bir süreçtir. Net ve odağı olan bir amacınızın olması, önemli kararlar verirken size rehberlik eder. Tahmin edeceğiniz üzere, gelecekte ulaşmak istediğiniz noktayı bilmiyorsanız bugün hangi yöne gideceğinize karar veremezsiniz.

Uzun dönemli amacınıza karar verdikten sonra, sizi buraya ulaştıracak küçük adımları belirleyin: hedeflerinizi! Savunuculuk hedefleriniz, mevcut politika ortamında, karar verme süreçlerinde, hakların hayata geçirilmesinde arzu ettiğiniz değişimi yansıtır. En önemlisi de yaptığınız savunuculuğun insanların hayatını nasıl iyileştireceğini belirtir.¹²

11 International NGO Training and Research Centre, "Advocacy A Guide for Small and Diaspora NGOs", 2013, https://www.intrac.org/wp-content/uploads/2016/09/Advocacy_A-Guide-for-Small-and-Diaspora-Organisations-1.pdf (Erişim tarihi: 14 Kasım 2020).

12 Lisa VeneKlasen (Valerie Miller ile), "A New Weave of Power, People and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation", 2007, Practical Action Publishing.

Savunuculuk amacınızdan türettiğiniz hedeflerin kısa vadede gerçekleşmesi ve mümkün olduğunca somut olması beklenir. Ulaşılabilir ve net hedefler belirlemek için İngilizce kavramların harflerinden oluşan **SMART** kısaltmasını kullanabilirsiniz.

SMART

Belirlediğiniz hedeflerin aşağıdaki kriterleri karşıladığından emin olun.

Specific: Spesifik

Hedefleriniz net ve belirli olmalıdır. Neyi elde etmek istediğinizi açıkça ifade etmelidir.

Measurable: Ölçülebilir

Ölçülebilir hedefler, ilerlemenizi takip etmenizi kolaylaştırır.

Achievable: Ulaşılabilir

Hedefleriniz gerçekçi olmalıdır. Elde etmesi imkansız bir hedef belirlemeniz, yaptığınız savunuculuğu başarısız gösterir ve devam etme isteğinizi azaltır.

Relevant: İlgili

Hedefiniz ele aldığınız sorun ve savunuculuk yaptığınız bağlam ve koşullarla ilgili olmalıdır.

Time-bound: Zaman sınırlı

Hedeflerinizin ne zaman hayata geçmesini öngörüyorsunuz? Belirlediğiniz zamana göre faaliyetlerinizi şekillendirebilirsiniz.

Unutmayın, neyi değiştirmek istediğiniz konusunda net olmak savunuculuğun en önemli koşullarından biridir. Hedeflerinizi iyi tanımlamanız, diğer adımları kolayca planlamanızı sağlar. Faaliyetlerinizi buna göre şekillendirir, hangi kurumdan neyi talep edeceğinizi daha kolay belirlersiniz. Ayrıca, amaç ve hedefleriniz ne kadar net ve basit olursa etkinizi ölçmek de o kadar kolay olur.

Temiz hava hakkı platformu

Temiz Hava Hakkı Platformu, 2015 yılında çevre ve sağlık alanından çalışan 16 örgütün bir araya gelmesiyle kuruldu. Platformun kuruluş amacı, faaliyette ve inşaat aşamasında olan kömürlü termik santrallerin yarattığı hava kirliliği ve çevre sorunlarına karşı halk sağlığını, temiz hava ve çevre hakkını savunmaktır. Platformun bu amaca ulaşmak için başvurduğu öncelikli taktiğin kanıt temelli savunuculuk olduğunu söyleyebiliriz. Şöyle ki, platform, her yıl bileşenlerinin uzmanlıklarından yararlanarak hava kirliliği ve bu kirliliğin sağlığa olan etkilerinin incelendiği Kara Rapor hazırlıyor. Hava kirliliği alanında düzenli veri üretmekle kalmayıp bu veriyi herkesin anlayabileceği ve kullanabileceği şekilde yaygınlaştırıyor, çevre hakkı için mücadele yürüten yerel gruplarla işbirliği yapıyor ve kamuoyunun dikkatini hava kirliliğine çekiyor. Bu çok yönlü çalışmanın da etkisiyle, 2019 yılında termik santrallerin yol açtığı kirliliğe yasal koruma getirilmesi engellendi.

Kömürlü termik santrallerin baca gazı arıtma tesisi ve kül barajı gibi çevre yatırımlarına erteleme öngören düzenleme, 2019 yılında iki defa meclise geldi. İlk olarak, Şubat 2019'da Maden Kanun Teklifi'nde yer alan ve Temiz Hava Hakkı Platformu ile yerel platformların yürüttüğü kampanyanın etkisiyle kanun teklifinden çıkarılan 45. Madde, Kasım 2019'da başka bir kanun teklifine konularak kabul edildi. Bu süreçte sivil toplum örgütlerinin yoğun bir şekilde sürdürdüğü kamuoyuna yönelik bilgilendirme çalışmaları ve lobi faaliyetleri, Cumhurbaşkanının söz konusu maddenin tekrar görüşülmesi için kanunu veto etmesiyle sonuçlandı.

Temiz Hava Hakkı Platformu, etkili savunuculuğun birden fazla kriterini karşıladığı için önemli bir örnek:

- 1) Amaçları, kampanyalarının odağı, dolayısıyla da çalışma alanları net: kömürlü termik santrallerin yarattığı hava kirliliği ile mücadele
- 2) Birlikte çalışma deneyimi
- 3) Platformu oluşturan örgütlerin uzmanlığı ile yerelde yaşayan insanların deneyimi birarada
- 4) Muhatapları belli: TBMM'de grubu olan siyasi partilerin grup başkan vekilleri
- 5) Verinin farklı gruplara göre raporlanması: Kara Rapor, bilgi notları, infografik ve sosyal medya görselleri
- 6) Geleneksel ve yeni yöntemler birarada: imza kampanyası ve sosyal medya kampanyası

Temiz Hava Hakkı Platformu hakkında daha fazla bilgi için: <https://www.temizhava-hakki.com>

2.3. Sorumluları (hedeflediğiniz kişi ve kurumları) ve paydaşları tespit edin

Hak savunuculuğu gibi farklı etkenlere bağlı ve kapsamlı bir alanda hak ihlallerini tek başımıza önleyemeyiz. Mevcut durumu değiştirmek için ortaklara ve tespit ettiğimiz sorunları çözmekle yetkili olan kişi ve kurumlara ihtiyacımız var.

Neyi değiştirmek istediğinize karar verdiğinizde göre, bu değişimin kimi nasıl etkileyeceğini, değişimi kimden talep edeceğinizi ve bu süreçte kimlerle birlikte yol almak istediğinizi tespit etmeye başlayabilirsiniz. Bu aşamada aşağıdaki soruları yanıtlamak işinizi kolaylaştırabilir:

- Kimi hedefliyorsunuz? Yani kimi etkilemek istiyorsunuz?
- Bu süreçte hangi kişi, grup ve kurumlar sizi destekler?
- Bu süreçte sizinle çalışmak isteyen gruplar var mı? Kimler?
- Nasıl bir ortaklık kurmak istiyorsunuz? Ya da ortaklık kurmak istiyor musunuz?
- Bu süreçte hangi kişi, grup ve kurumlar size karşı olabilir?

Aklınızda olsun!

İyi bir hedef ve paydaş analizi için ülkenin mevcut durumunun ve politik bağlamının farkında olmanız gerekir. Karar vericilerin kim olduğunu ve kararların nasıl alındığını bilmeniz, kimlere hangi taleplerle yaklaşacağınızı planlarken size yardımcı olacaktır.

Sorumluları ve paydaşları belirlemek için çok çeşitli yöntemler ve araçlar olmakla birlikte, savunuculuk çalışmanızı destekleyebilecek veya karşı olabilecek grup ve kurumları listelemek için aşağıdaki tabloyu kullanabilirsiniz:¹³

Destekleyici	Nötr veya Belirsiz	Karşı

Bu tablo, size ele aldığınız sorundan ve bu sorunun olası çözümünden kimin nasıl etkilendiğini gösterecektir. Listeyi tamamladığınızda kimleri hedefleyeceğinizi, belirlediğiniz hedefe kimlerle birlikte ilerleyeceğinizi ve bunları hangi yollarla yapacağınızı düşünebilirsiniz.

Paydaşlarınızı belirlemek için kullanabileceğiniz bir başka araç **yetki ve etki tablosudur**.¹⁴ Aşağıdaki tablonun “yetkililer” sütununa arzu ettiğiniz değişimi hayata geçirmek için gerekli yetkilere sahip, dolayısıyla işaret ettiğiniz sorunu çözebilecek kişi ve kurumları (belediye başkanı, milletvekilleri, bakanlar, il müdürleri, vb.) yazın. “Etkililer” sütununa ise gerek karar vericileri gerekse toplumu etkileyebilecek kişi ve grupları yazın (din görevlileri, doktorlar, öğretmenler, medya, sivil toplum örgütleri, vb.). Bu sütuna yazdıklarınız sorunu kendi başlarına çözemezler ancak sesinizi karar vericilere ve kamuoyuna ulaştırmanıza yardımcı olabilirler.

Yetkililer	Etkililer

Bu tablo, savunuculuk faaliyetlerinizi yürütürken kimlere ulaşmanız gerektiği konusunda size fikir verecektir.

¹³ Lifeline Fund for Embattled CSOs, “Advocacy in Restrictive Spaces: A Toolkit for Civil Society Organizations”, 2020, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-06/FINAL_COMPLETE_Lifeline_Toolkit_for_CSO_Advocacy_in_Restrictive%20Spaces_June_2020.pdf?utm_source=Newsletter&utm_medium=Email&utm_campaign=Lifeline_Toolkit (Erişim tarihi: 13 Kasım 2020).

¹⁴ PATH, “A Workshop Curriculum on Community Mobilization and Advocacy Action Planning”, 2015, https://path.azureedge.net/media/documents/APP_abh_curriculum.pdf (Erişim tarihi: 13 Kasım 2020).

Son olarak, etkilemek istediğiniz kişi ve kurumları tespit etmek, bunlardan ne talep edeceğinizi düşünmek bir defalık bir iş değildir. Savunuculuk çalışmanız boyunca hedefleriniz değişebilir, beklemediğiniz sorunlar ve fırsatlar ortaya çıkabilir. Bu durumda kimlere hangi taleplerle yaklaşacağınızı yeniden düşünmeniz gerekir.

İşçi konfederasyonlarının ortak çabası

İşverenlere, 25 yaş altı ve 50 yaş üstü çalışanları hiçbir şarta bağlı olmaksızın belirli süreli iş sözleşmesi ile (geçici işçi olarak) istihdam etme hakkı tanıyarak işçilerin kıdem ve ihbar tazminatı haklarından mahrum bırakılmasını öngören bir düzenleme, Ekim 2020'de TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda kabul edildi. Düzenlemenin TBMM Genel Kurulu gündemine alınmasından itibaren, farklı görüşleri ve tutumları olan üç büyük işçi konfederasyonu, DİSK, TÜRK-İŞ ve HAK-İŞ, uzun zaman sonra bir araya gelerek ortak bir savunuculuk yürüttü. Birden çok faaliyetin bir arada yürütüldüğü bu savunuculuğun sonucunda söz konusu düzenleme bizzat teklifi verenler tarafından geri çekildi.

Üç işçi konfederasyonunun yürüttüğü savunuculuğun etkili olması hem ortak çalışmayla hem de örgütlerin her adımı birlikte atmaya beklemeyip savunuculuğu kendi çalışmalarına dahil etmesiyle mümkün oldu.

- Üç konfederasyon uzun zamandan sonra bir araya gelip ortak açıklama yayımladı ve hepsi sonuna kadar açıklamanın arkasında durdu,
- Gücünü sokaktan alan konfederasyonlar sokak eylemlerine devam etti,
- Bir konfederasyon eylem yapmak yerine öncelikle üyelerine bu düzenlemenin etkilerini izah etmeye çalıştı,
- Bir konfederasyon lobi çalışmalarına ağırlık vererek siyasi partilerle görüşmeler yaptı,
- Konfederasyonlar, etkili bir sosyal medya kampanyası yürüterek toplumun desteğini arkasına aldı.

Planlamamanın olmazsa olmazı: katılımcılık

Savunuculuk planı, bulunduğunuz yeri, varmak istediğiniz noktayı ve bu noktaya nasıl varacağınızı açıklayan uzun dönemli bir plandır. Etkili bir savunuculuk yapmak istiyorsanız bunların tamamına tek başınıza karar vermek iyi bir fikir olmayabilir.

Savunuculuk planınızda, ele aldığınız hak ihlalinin etkilenen kişi ve grupların görüşlerini yansıtmamız gerekir. Hedef grubunuzu sürece dahil etmeniz, “onlar adına” değil, “onlarla birlikte” savunuculuk yaptığınız anlamına gelir. Bu birliktelik, kişilerin örgütünüzü ve çalışmalarınızı sahiplenmelerini sağlar. En önemlisi de hakları ihlal edilenlerin söz konusu haklara dair güçlenmesini sağlayarak, “dışlanmış ve dezavantajlı grupların yerine konuşan, bilgi ve becerilerle donatılmış birkaç kentli seçkin/elit” gibi görünmenizi engeller.¹⁵ Kısacası, katılımcı planlama, güç ilişkilerini eşitleyerek savunuculuk amacınızı destekler.

Hakları ihlal edilenlerle birlikte çalışmak, sizi ve yaptığınız savunuculuğu başkalarının gözünde daha meşru kılar. Meşruiyet, hak savunuculuğu yapan örgütlerle yakından ilgili bir kavramdır. Eğer doğrudan hak ihlaline uğrayanların kurduğu bir sivil toplum örgütü değilseniz, savunuculuk sürecinde, özellikle karar vericilerle görüşmeler yaparken “Siz kimsiniz?”,

¹⁵ Lisa VeneKlasen (Valerie Miller ile), “A New Weave of Power, People and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation”, 2007, Practical Action Publishing.

“Kimi temsil ediyorsunuz?” gibi sorularla karşılaşmak mümkün. Onlara değişim talebinin sadece sizin değil, bu ihlalleri yaşayan kişilerin de talebi olduğunu göstermeniz, sözünüzü dinletmeniz işinizi kolaylaştırabilir.

Girls Not Brides

Erken yaşta zorla evliliklerin önlenmesi için küresel bir ortaklık olan Girls Not Brides, 2011 yılında kuruldu. Bugün 105 ülkeden toplam 1516 üyenin yer aldığı ağ, kurulduğundan beri erken yaşta zorla evlilikleri hem ülkelerin hem de dünyanın gündemine sokmuş ve bu konuda önemli adımların atılmasını sağlamıştır. Başarılı bir kanıt temelli savunuculuk örneği olan bu ortaklık, dünyanın dört bir yanındaki üyelerinin kendi ülkelerine dair sağladığı bilgilerle erken yaşta zorla evlilik konusundaki mevcut duruma ve bu hak ihlalinin etkilerine dair önemli veriler üretmeye devam ediyor. Örneğin, erken yaşta zorla evliliklerle ilgili ülkelerdeki gelişmeleri kayıt altına almak için hazırladıkları Atlas, bu konuda önemli bir başvuru kaynağı: <https://www.girlsnotbrides.org/where-does-it-happen/atlas/>

Girls Not Brides ortaklığını güçlü kılan bir diğer özellik ise katılımcı bir yapıya sahip olması. Çocuk ve gençlerin katkısı olmadan bu mücadelenin başarıya ulaşamayacağını bilen ağ, genç aktivistleri harekete geçmeleri için destekliyor ve çalışmalarını onlarla birlikte tasarlıyor.

Girls Not Brides hakkında daha fazla bilgi için: <https://www.girlsnotbrides.org>

Son olarak, savunuculukta katılımı sadece sesini duyurmaya çalıştığınız kitleler değil, örgütünüzün bileşenleri açısından da düşünmek gerekir. Planlama sürecine çalışanlarınızın, gönüllülerinizin, üyelerinizin, paydaşlarınızın dahil olması

- Çalışmaları sahiplenmelerini sağlar,
- Ortak idealler oluşturmaya yardımcı olur,
- Sürece birlikte karar verdiğiniz için ileride çıkabilecek çatışmaların önüne geçer,
- Riskleri çok yönlü ele almanızı sağlar,
- Örgütsel hesapverebilirliğinizi artırır,
- Yalnız olmadığınız için daha güvenle hareket etmenizi sağlar.¹⁶

Aklınızda olsun!

Planlama, savunuculuk boyunca devam eden bir süreçtir. Bütün kişileri her an dahil etme olanağınız olmayabilir. Planlamanın başında yer almayan kişileri uygulama sırasında veya planı gözden geçirdiğiniz sırada da davet edebilirsiniz.

Ayrıca, savunuculuğun farklı aşamalarında katılımın türü ve düzeyi değişiklik gösterebilir. Hızlı karar vermek zorunda olduğunuz dönemlerde bütün paydaşların katılımını sağlamak zor olabilir.

¹⁶ A.g.e.

2.4. Riskleri değerlendirin

Hepinizin bildiği üzere, hak savunuculuğu riskli bir iştir. Hem dünyada hem de Türkiye’de sivil toplumun faaliyetlerinin kısıtlandığı ve alanın daraldığını gözlemlediğimiz son yıllarda bu riskin arttığını söyleyebiliriz. Ancak risklerin varlığı, hak örgütlerinin savunuculuk yapmayacağı anlamına gelmiyor. Aksine, riskleri önceden düşünmeniz, esnek ve uyarlanabilir bir savunuculuk planı hazırlamanıza yardımcı olur. Dolayısıyla, yapmanız gereken, meydana gelebilecek riskleri daha planlama aşamasında düşünmenizdir. Ekibinizle riskleri değerlendirirken;

- Planladığınız çalışmadan doğabilecek riskleri tespit edin,
- Planladığınız çalışmanın olası faydalarını değerlendirin,
- Kimlerin zarar görebileceğini tespit edin,
- Risk düzeyini değerlendirin,
- Risklerle faydaları karşılaştırın,
- Riskleri azaltmak için alabileceğiniz tedbirleri düşünün.¹⁷

Riskleri ve bu risklere karşı alabileceğiniz tedbirleri bir bütün olarak değerlendirmek için aşağıdaki tablodan yararlanabilirsiniz:

Risk altındakiler	Risk konusu	Acil durum planı

Tablonun “risk altındakiler” sütununa savunuculuk çalışmanız boyunca risk altında olabileceğini düşündüğünüz kişileri (*çalışanlarınız, ortak çalıştığınız kişiler, savunuculuk çalışmanızda yer almasını istediğiniz hak sahipleri, vb.*), kurumları (*örgütünüz, örgütünüzün itibarı, vb.*) ve ilişkileri (*kamu kurumlarıyla ilişkiler, diğer STÖ’lerle ilişkiler, fon kuruluşlarıyla ilişkiler, vb.*) yazın. “Risk konusu” sütununa ise bu yazdığınız kişiler, kurumlar ve ilişkilerin nasıl etkilenebileceğini yazın. Örneğin, “hedef alınabilir”, “kapatılabilir”, “ilişkilerimiz bozulabilir”, “ortaklığımız bozulabilir”. Son olarak da risk altındakileri korumak için uygulayacağınız tedbirleri “acil durum planı” sütununa yazın.

3. Harekete geçin: Uygulama ve eylem

3.1. Faaliyetlerinizi planlayın

İlk olarak şunu belirtmekte fayda var: Savunuculuk farklı şekillerde yapılabilir; bunun tek bir yolu yok. Önemli olan sizi belirlediğiniz amaca yaklaştırmasıdır. Hak savunuculuğu söz konusu olduğunda çok çeşitli faaliyetler akla gelebilir:

¹⁷ Actions for the rights of the children (ARC) Resource Pack, “Foundation Module 5: Advocacy”, 2009, <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/8596/pdf/arc-modf5-3-h6-2009.pdf> (Erişim tarihi: 14 Kasım 2020).

Sokak eylemleri	Ağ toplantıları
Yürüyüş ve gösteriler	Panel ve konferanslar
Sosyal medya eylemleri	Araştırmalar
Atölyeler	İmza kampanyaları
Eğitimler	Podcast programları
Forumlar	Lobi faaliyetleri
Araştırma, izleme ve raporlama çalışmaları	Yuvarlak masa toplantıları
Gazete haberleri ve röportajlar	Kültürel etkinlikler
Dava takibi	...
Web sitesi ve telefon uygulamalarının tasarımı	
Uluslararası insan hakları kuruluşlarının toplantılarına katılım	
Basın açıklaması ve basın toplantısı	
Hukuki ve psikolojik destek hizmetleri	

Savunuculuk faaliyetlerinizi yönlendirenler, savunuculuk amacınız ve hedefleriniz, süreç içinde temas etmek istediğiniz sorumlular ve paydaşlar, hedef kitleniz, vermek istediğiniz mesaj, elinizdeki kaynaklar ile risklerdir.¹⁸¹⁹ Faaliyetlerinizi planlarken bütün bu etkenleri bir arada değerlendirerek en iyi seçeneği bulmaya çalışırsınız. Dolayısıyla faaliyetlerinize anlık karar vermek yerine savunuculuk sürecini planlarken düşünmenizde fayda var. Savunuculuk çalışmalarınızı planlarken aşağıdaki tabloyu kullanmanız, süreci takip etmenizi kolaylaştırabilir:

Faaliyet planlama tablosu				
Savunuculuk hedefi:				
Faaliyetler	Faaliyetin gerçekleşmesinden sorumlu kişi(ler)	Ortaklık yapacağınız kişi, grup ve kuruluşlar	Faaliyetin zamanı	Faaliyeti gerçekleştirmek için gerekli kaynaklar

Savunuculuğun her aşamasında olduğu gibi, faaliyet planınızı da belirli aralıklarla gözden geçirmeniz gerekir. Meydana gelen yeni gelişmeler ve riskler faaliyetlerinizi değiştirmenizi gerektirebilir.

18 Lifeline Fund for Embattled CSOs, "Advocacy in Restrictive Spaces: A Toolkit for Civil Society Organizations", 2020, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-06/FINAL_COMPLETE_Lifeline_Toolkit_for_CS_O_Advocacy_in_Restrictive%20Spaces_June_2020.pdf?utm_source=Newsletter&utm_medium=Email&utm_campaign=Lifeline_Toolkit (Erişim tarihi: 14 Kasım 2020).

19 International NGO Training and Research Centre, "Advocacy A Guide for Small and Diaspora NGOs", 2013, https://www.intrac.org/wp-content/uploads/2016/09/Advocacy_A-Guide-for-Small-and-Diaspora-Organisations-1.pdf (Erişim tarihi: 14 Kasım 2020).

Aklınızda olsun!

En az kaynakla (insan kaynağı, zaman, mali kaynaklar, vb.) en fazla etkiyi yaratabilecek faaliyetlere odaklanın.

Faaliyetlerinizde yenilikçi olmaktan çekinmeyin. Yeni işler her zaman dikkat çeker.

Polonya'da kürtaj yasasına karşı gösteriler

Kürtaj konusundan Avrupa'daki en kısıtlayıcı düzenlemelerden birine sahip olan Polonya'da, Anayasa Mahkemesi, 22 Ekim 2020 tarihindeki verdiği kararla fetüste çok ciddi sağlık sorunları (fetal anomali) olması halinde kürtaja izin veren yasa maddesini iptal etti. Bunu hukukun üstünlüğünün ihlali olarak değerlendiren kadınlar, okullar ile işyerlerine gitmeyi ve ev işleri yapmayı reddederek örgütlü bir greve başladı. Kadın Grevi adlı örgütün öncülük ettiği ve günlerce süren protestolara kadınların yanı sıra sivil toplum örgütleri, üniversiteler, yerel yönetimler ve muhalefet partilerinin de aralarında bulunduğu çok sayıda kişi ve kurumun destek vermesiyle Polonya'da son 30 yılın en kalabalık gösterileri gerçekleşti. Bu süreçte sokak eylemlerinin yanı sıra sosyal medyanın ve uluslararası ilişkilerin de etkin kullanıldığını belirtmek gerekir. Farklı grupların aynı amaç için bir araya geldiği eylemler, uluslararası kamuoyundan da destek aldı ve sonuç olarak Polonya hükümeti, Anayasa Mahkemesi kararının yayımlanarak yürürlüğe girmesini erteledi.

Polonya'daki kadınların başarısı, günümüzde "eski ve etkisiz" olarak değerlendirilen ancak feministlerin ve kadın hakları savunucularının sıklıkla başvurduğu sokak protestolarının doğru araçlarla birlikte kullanıldığında hala önemli bir eylem biçimi olduğunu gösteriyor. Benzer şekilde, Türkiye'deki kadın hakları savunucularının özellikle son dönemde İstanbul Sözleşmesi ile ilgili tartışmalara tepki göstermek için sokağa çıkması ve sosyal medyada örgütlenmesi ile elde ettiği kazanımlar da geleneksel ve yeni yöntemlerin birlikte kullanıldığında başarılı olabildiğini gösteriyor.

3.2. Veri toplayın

Kanıtı dayalı savunuculuğun etkisi, güvenilir, ilgili ve güncel verilerle desteklenmesine bağlıdır. Dolayısıyla savunuculuk süresince sahayla bağınızın kopmaması gerekir. Bölüm 2.1'de belirtildiği üzere, kanıtı dayalı savunuculukta gerekli olan verileri doğrudan siz toplayabilirsiniz. Bu durumda ikincil kaynaklardan, yani hali hazırda yapılmış araştırmalardan yararlanabilirsiniz.

Eğer veri toplama sürecini kendiniz yürütecekseniz aşağıdaki veri toplama yöntemlerini kullanabilirsiniz:

- Gözlem
- Görüşme (yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış)
- Odak grup
- Anket

- Çalıştay ve danışma toplantıları
- Fotoses / Photovoice²⁰

İster veri toplama işini siz yapın ister mevcut çalışmalardan yararlanın, kullandığınız verinin niteliğinden ve bu verilerin doğru analiz edildiğinden emin olun. Verinin niteliğini belirleyen belli başlı özellikler şunlardır:

- Güvenirlik: Veri toplama süreci tutarlı olmalı ve araştırma benzer koşullarda, benzer katılımcılarla tekrarlandığında aynı sonucu vermelidir.
- Geçerlilik: Elinizdeki veri, araştırmada gözlenenleri tam ve doğru şekilde yansıtmalıdır. Örneklemenizin temsil yeteneği olmalı ve araştırmacılar önyargılı davranmamalıdır.
- Zamanlılık: Veri, hem en güncel durumu yansıtmalı hem de zaman içindeki değişimi göstermelidir.
- İlgili: Kullandığınız veri, savunuculuk yaptığınız bağlamla ve ele aldığınız sorunla ilgili olmalıdır.

3.3. Elde ettiğiniz veriyi mesaja dönüştürün ve yaygınlaştırın

Savunuculuk hedeflerinize ulaşmanız, sizin dışınızda kalan kişi, grup ve kurumları değişime ikna etmenizle mümkün. Bir diğer deyişle, savunuculuk yaparken kendimiz gibi düşünmeyen insanları ve kurumları etkilemeye ve değiştirmeye çalışıyoruz. Öyleyse, onlara ulaşmanın yolunu ve dilini bulmanız gerekir. İşte burada devreye doğru iletişim giriyor.

Doğru iletişim, savunuculuğun başarısını etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Doğru iletişimi en basit haliyle “kime ne söyleyeceğini bilmek” olarak tarif edebiliriz. Doğru iletişimi iki bileşene ayırabiliriz: doğru mesaj ve uygun iletişim yöntemleri.

Sahadan hangi veriyi ve bilgiyi elde ederseniz edin, bunu farklı kesimlere farklı şekillerde anlatabilmelisiniz. Ancak bunun için hitap ettiğiniz kitleyi ve savunuculuk yaptığınız koşulları bilmeniz gerekir. Hak örgütlerinin kullandığı kavramlar, kamuoyunda her zaman karşılık bulmayabilir. Örneğin, KONDA'nın “Adalet ve Hukuk Algısı” araştırması²¹ gösteriyor ki, Türkiye toplumunun çoğunluğu *adalet* kavramını *hak* ve *eşitlik* kavramlarıyla aynı anlamda kullanıyor. Bu durumda, eğer başka bir kavram kullanmak mevcut ihlalleri derinleştirme riski taşıyorsa, insanlara derdimizi anlatırken kendi kelimelerimizde ısrar etmek her zaman etkili olmayabilir.

Güvenilir ve etkili bir iletişim için verinin doğru şekilde kullanılması gerekir. Kanıt temelli savunuculuk yaptığınızı göz önünde bulundurursak, hitap ettiğiniz kitle her zaman istatistiklerle ilgilenmeyebilir. Bu durumda veriye dayanan bilginizi ve taleplerinizi ilgi çekici hikayelere dönüştürmeniz iyi olacaktır. Unutmayın, ikna edici olan kanıtlar (ya da veri) değil, o kanıtları nasıl kullandığınızdır.²² Sahadan elde ettiğiniz veri ve kanıtları net ve ikna edici mesajlara dönüştürmek, kamu idaresini değişim talebinize ve işaret ettiğiniz sorunun hak ihlali olduğuna ikna edebilir, ele aldığınız konuyla ilgili toplumun sizi desteklemesini sağlayabilir, yeni ortaklıklar kurmanıza vesile olabilir.

20 Fotoses (photovoice), katılımcıların çevrelerini ve deneyimlerini fotoğraf kullanarak anlattığı ve bu fotoğrafların çağrıştırdıklarını kendi aralarında tartışıp yorumladıkları katılımcı bir araştırma yöntemidir. Yöntem hakkında daha fazla bilgi için bkz. Argan ve diğerleri, “Sesimi Gören Var mı? Fotoses Yönteminin Spor Bilimlerinde Kullanım Potansiyeline İlişkin Kuramsal Bir Çerçeve”, 2020, <http://www.dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1175472> (Erişim tarihi: 14 Kasım 2020). Ayrıca, örnekler için bkz. <https://photovoice.org/projects/>

21 KONDA, “Adalet ve Hukuk Algısı”, 2016, https://konda.com.tr/wp-content/uploads/2018/01/TR1605_Barometre65_Adalet_ve_Hukuk_Algisi.pdf (Erişim tarihi: 14 Kasım 2020).

22 East Asia and Pacific Regional UNGEI, “Evidence-Based Advocacy for Gender in Education: A Learning Guide”, 2011, http://www.ungei.org/advocacy_guide_FINAL4.pdf (Erişim tarihi: 14 Kasım 2020).

Anıt Savaş: Şiddetten Ölen Kadınlar İçin Dijital Anıt

'Anıt Savaş', Türkiye'de kadına yönelik şiddetten ölen kadınların anısını yaşatmak için internet üzerinden 2013 yılında kurulmuş bir anıt ve her gün güncellenen bir savaştır. Anıt Savaşın çıkış noktası, kadın cinayetlerine dair bilinmeyen verileri açığa çıkarmak ve bu konuda farkındalık yaratmak.

2012'de kadına yönelik şiddetten hayatını kaybeden kadınlara ait veriler konusunda Adalet Bakanlığı, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'ne yapılan başvurular sonuçsuz kalınca, 2008-2013 yılları arasında gerçekleşen kadın cinayetlerini belgelemek için medya taraması yapılmış. Savaşta 2008 yılından beri meydana gelen kadın cinayetleri yer alıyor. Ayrıca, ölen her bir kadın için açılan sayfalarda kadının neden, kim tarafından öldürüldüğü, nasıl öldürüldüğü, devletten koruma talebinde bulunup bulunmadığı gibi bilgilere ve cinayet hakkında medyada çıkan haberlere de ulaşılabilmektedir. Bu şekilde konuya ilişkin veriler topluma çarpıcı bir şekilde gösteriliyor. Ayrıca, kurulduğu yıldan beri yenilikçi olma özelliğini koruyan Anıt Savaş, medyaya yansıyan haberlerle resmi veriler arasındaki tutarsızlığı ortaya çıkararak ilgili kurumların kadın cinayetleriyle ilgili doğru istatistikleri düzenleyip yayımlaması için baskı yapmak gibi bir işleve de sahip.

Anıt Savaş hakkında daha fazla bilgi için: www.anitsayac.com

Farklı gruplara farklı mesajlar hazırlayabilirsiniz. Örneğin, destek toplamak için genel kamuoyuna yönelik veya taleplerinizi dile getirmek için karar vericilere yönelik mesajlar oluşturabilirsiniz. Kimin için hazırlarsanız hazırlayın, mesajınız:

- Savunuculuk süresince işaret ettiğiniz sorunu özetlemeli,
- Neyi değiştirmek istediğinizi anlatmalı,
- Değişimin neden gerekli ve önemli olduğunu açıklamalı,
- Talebinizi ve çözüm önerinizi net bir şekilde anlatmalı,
- Kısa ve ikna edici olmalıdır.

Hitap ettiğiniz kitlenin temel özelliklerini ve alışkanlıklarını bilmek, yalnızca mesajınızı hazırlamanıza değil, iletişim yöntemi ve araçlarına karar vermenize de yardımcı olacaktır. Sesi-nizi duyurmak istediğiniz kişi ve grupların iletişim alışkanlıkları nasıl? Hangi mecraları kullanıyorlar? Sosyal medya araçlarını kullanacaksınız ama hangisini?

Sosyal medya çağında olduğumuzu kabul edin. Uzun yazılar okuyan veya uzun videolar izleyen kimse kalmadı. Günümüzde 60-70 sayfalık bir raporun tamamını okuyacak kişilerin sayısı oldukça az. Bu durumda elinizdeki bilgileri mümkün olduğunca çarpıcı ve kısa kayıtlara dönüştürmenin yolunu bulmalısınız. Örneğin, sayfalarca rapor yayımladıysanız bu rapordaki önemli bulguları mutlaka görsel araçlarla (infografik, video, vb.) paylaşın veya bu raporu okumaya vakti olmayanlar için bilgi notları ve politika özetleri hazırlayın. Birçok veri görselleştirme aracını internet üzerinden ücretsiz kullanabilirsiniz. Son olarak, hazırladığınız yayınların erişilebilir olduğundan, yani farklı engel ve dil gruplarının ihtiyaçlarını karşıladığından emin olun.

Politika özeti hazırlarken²³

Politika özetinde, savunuculuk çalışmanızda ele aldığınız sorunun özeti, bu sorunun topluma etkileri ve bu sorunu aşmak için geliştirdiğiniz somut tavsiyeler yer alır. Kamu idaresine yönelik hazırlayacağınız politika özetleri kısa, odaklı, bağlama uygun olmalı ve güncel verilerle desteklenmeli, yani kanıtlara dayanmalıdır. Ancak, okuyan kişilerin istatistiklere ilgisinin olmadığını varsayarak bu dokümanı teknik bilgilerle doldurmamamalısınız. Politika özeti yazarken yöntem ve sayılara değil, bunların ne anlama geldiğine odaklanın.

Politika özetinde bilgilendirme ve etkileme arasındaki dengeyi kurmaya çalışın. Etkili bir özet, ele aldığınız hak ihlali ile ilgili bir arka plan sunar, karar vericileri bu ihlalleri hızla gidermenin önemli olduğuna ikna eder, savunuculuk faaliyetlerinizi destekleyen kanıtlar sunar, net ve uygulanabilir taleplere yer verir.

Aklınızda olsun!

Hazırladığınız iletişim materyallerinde, savunuculuk sürecinde ele aldığınız sorunu çeşitli açılardan yorumlamak, farklı grupların dikkatini çekmeniz size yardımcı olabilir.

Kanıt temelli savunuculuk, hak örgütlerinin deneyimi ve gözlemleri, akademik çalışmalar ile toplumun gerçekleri arasında denge gözeten bir iletişim faaliyetini gerektirir.

4. Değerlendirin: Nasıl gidiyor?

Savunuculuk yaparak ve kampanyalar yürüterek yasalarda, politikalarda değişim yaratmak, hak ihlallerinin önüne geçmek isteriz. Peki yaptığınız işler gerçekten de değişime katkı sağlıyor mu? Ya da meydana gelen değişimde, yaptığımız savunuculuğun ne kadar etkisi var?

Hak savunuculuğunu değerlendirmek ve etkinizi ölçmek kolay olmayabilir. Politika değişikliği, içinde bir dizi öznenin yer aldığı, karmaşık ve uzun vadeli bir süreçtir.²⁴ Ayrıca, karar vericiler, sivil toplumun etkisini kabul etme ve bunu herkese açıklama konusunda her zaman istekli olmayabilir. Son olarak, aynı konu üzerine çalışan birçok farklı kuruluşun varlığını düşününce, yürüttüğümüz çalışmalar ile değişim arasında neden-sonuç bağlantısı kurmak zordur.

Ancak bu zorluğu aşmanın en önemli yolunun, tıpkı savunuculuk sürecinin önceki aşamalarında olduğu gibi, izleme ve değerlendirme adımını olabildiğince basit düşünmek olduğunu unutmayın. Uzun vadeli kazanımlar yerine öncelikle ara kazanımları, yani kısa vadeli sonuçları (amaç yerine hedeflerinizi) ölçmeye çalışmak izleme sürecinizi daha pratik hale getirebilir.²⁵

23 Advance Family Planning Advocacy Portfolio, "Implement a Plan", 2015, https://www.gatesinstitute.org/sites/default/files/3%20Implement%20a%20Plan_Nov%202015.pdf (Erişim tarihi: 14 Kasım 2020).

24 Knowledge for Health, "Family Planning Advocacy Toolkit", 2013, <https://toolkits.knowledgesuccess.org/toolkits/family-planning-advocacy/measuring-impact> (Erişim tarihi: 10 Kasım 2020)

25 Lisa VeneKlasen (Valerie Miller ile), "A New Weave of Power, People and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation", 2007, Practical Action Publishing.

Savunuculuk için izleme ve değerlendirme söz konusu olduğunda, şu soruları sürekli aklınızda tutmak işinizi kolaylaştırabilir:

1. Planladığınız çalışmaları yapıyor musunuz?
2. Herhangi bir fark (veya etki) yaratıyor musunuz?
3. Yapılması gerekenler bunlar mıydı? Başka ne yapılabilirdi?

Değerlendirme işini sürecin sonuna yaklaşırken değil, daha başında, hedefleriniz ve faaliyetlerinizle birlikte planlamanız gerekir. Böylece bu faaliyetlerin savunuculuk amacınıza olan katkısını düşünebilirsiniz. Attığınız her adımın ardından, kendinize ilerleme sağlayıp sağlamadığınızı sormanız, başta belirlediğiniz amaca ulaşmak için ne tür düzenlemeler yapmanız gerektiğini size gösterebilir. Bunun için kullanabileceğiniz yöntemlerden biri, **faaliyet sonrası değerlendirme toplantısı**dır.

Faaliyet sonrası değerlendirme toplantısı²⁶

Savunuculuk planınızın bir parçası olarak yürüttüğünüz herhangi bir etkinliğin (sokak eylemi, sosyal medya eylemi, kamu görevlileriyle yapılan bir toplantı, konferans, izleme raporu, vb.) ardından, o çalışmada görev alan kişilerle bir toplantı düzenleyin. Katılımcılardan, aşağıdaki soruları açıkça yanıtlamalarını talep edin.

- Planladığımız çalışmayı yapabildik mi?
- Beklediğimiz etkiyi yaratabildik mi? Yaratamadıysak, neden?
- Bu faaliyet bizi hedeflediğimiz noktaya yaklaştırdı mı? Yoksa uzaklaştırdı mı?
- Etkimizi artırmak için ne yapmamız gerekirdi? Neyi farklı yapabilirdik?
- Bu süreçten ne öğrendik?
- Eğer bir değişim yarattıysak, bu değişim sürdürülebilir mi yoksa anlık bir değişim mi?
- Bu faaliyetin ardından savunuculuk stratejimizi değiştirmemiz gerekir mi? Nasıl?

Bu tartışmadan çıkan sonuçları raporlayın ve etkinizi arttırmak için toplantıda önerilen değişiklikleri yapmaya çalışın. Her faaliyetin ardından yaptığınız bu toplantıların notlarını birleştirip savunuculuk izleme planınızı güncelleyin.

Savunuculuk planı içinde farklı planları barındırır. Etkili bir savunuculuk için izleme ve değerlendirme sürecini işin başında düşünmelisiniz. Aşağıdaki **izleme planı şablonunda**²⁷ yer alan ve faaliyetlerinizi planlarken kendinize soracağınız sorular, savunuculuk çalışmanızı planlarken etkinizi nasıl ölçeceğinize dair size fikir verecektir.

26 International NGO Training and Research Centre, "Advocacy A Guide for Small and Diaspora NGOs", 2013, https://www.intrac.org/wpcms/wp-content/uploads/2016/09/Advocacy_A-Guide-for-Small-and-Diaspora-Organisations-1.pdf (erişim tarihi: 8 Kasım 2020).

27 PATH, "A Workshop Curriculum on Community Mobilization and Advocacy Action Planning", 2015, https://path.azureedge.net/media/documents/APP_abh_curriculum.pdf (erişim tarihi: 10 Kasım 2020).

<i>İzleme planı</i>	
İlerlemenizi ve faaliyetlerinizin başarısını takip etmek için ne tür bilgilere ihtiyacımız var?	
Bu bilgiyi nasıl toplayacağız?	
Bu bilgiyi ne zaman toplayacağız?	
Savunuculuk planımızı güncellemek veya değiştirmek için bu bilgiyi nasıl kullanacağız?	
Ekibimiz, savunuculuk planını değerlendirmek ve gerekirse güncellemek için hangi sıklıkta bir araya gelecek?	
Savunuculuk planını güncellemesi için ekibi bir araya getirmekten, yani savunuculuk sürecinin koordinasyonundan kim sorumlu?	

Savunuculuk planında yer alan bütün faaliyetleriniz için yukarıdaki şablonu kullanarak izleme ve değerlendirme süreci için basit bir yol haritası oluşturabilirsiniz. Böyle bir yol haritası, savunuculuk hedefinize doğru yol alıp almadığınızı ve planladığınız faaliyetlerin değişime katkıda bulunup bulunmadığını belirlemenizde size yardımcı olacaktır.

Savunuculuk sürecini değerlendirirken, belirlediğiniz amaç ve hedeflere yakınlığınız dışında dikkate almanız gereken başka göstergeler de olabilir. Özellikle hak örgütleri söz konusu olduğunda,

- Yurttaş katılımının ve örgütlenmenin niteliği ve gücünde,
- Politika gündemi ve karar alma süreçlerinde dışlanmış seslerin varlığında,
- Toplumun her kesimindeki hesap verebilirlik düzeyinde,
- Toplumsal rolleri ve sorumlulukları şekillendiren değerler, fikirler ve davranışlarda

meydana gelen değişimler de savunuculuğun başarılı olup olmadığını gösterir.²⁸

Son olarak, bazen savunuculuk yaptığımız koşullar değişebilir, planlama sırasındaki öngörülerimiz tutmayabilir ve beklediğimiz etkiyi yaratamayabiliriz. Bu durumda hayal kırıklığı hissetmemiz çok normal olmakla birlikte, yapabileceğimiz en iyi şeyin bu deneyimden ders çıkarmak olduğunu unutmayalım.

²⁸ Lisa VeneKlasen (Valerie Miller ile), "A New Weave of Power, People and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation", 2007, Practical Action Publishing.

Aklınızda olsun!

Savunuculuğu izleyebilmek, yani etkinizi değerlendirmek için göstergelere ihtiyacınız var. HURIDOCs'un "İzleme Nedir?" rehberine göre "Bir gösterge, bir şeyin nerede olduğunu, hangi yöne yöneldiğini ve hedeften ne kadar uzakta olduğunu gösteren bir araçtır. Bir durumda neyin yanlış olduğunu söyleyen ve sorunu çözmek için yapılması gerekenin ne olduğunu gösteren bir işaret ya da belirti görevi görür."

Dolayısıyla planlama aşamasında belirlediğiniz hedeflerin izlenmesine dair oluşturacağınız göstergeler, hem savunuculuk yaptığınız koşullardaki değişim hem de hedefinize yönelik ilerleme hakkında size bilgi verir. Bilgi ve veri toplama yöntemlerinize karar vermek için öncelikle gösterge belirlemeniz gerekir.

Kendi savunuculuk faaliyetlerinizi izlemenin yanı sıra, kanıt temelli savunuculuğun bir parçası olarak yürüttüğünüz araştırma ve izleme çalışmalarında da göstergeler size yol gösterir. Bir hakkın hayata geçip geçmediğini, geçiyorsa ne ölçüde hayata geçtiğini ve ihlal edildiğini anlamanıza yarar.

Herhangi bir izleme (ister faaliyetlerinizi ister politikaları izleme) sürecini şu sorular eşliğinde planlamanız işinizi kolaylaştırabilir:

- 1) Nereye ulaşmak istiyorum? (Hedef)
- 2) Buraya ulaşıp ulaşmadığımı nasıl anlayacağım? Neye bakmam gerekiyor? (Gösterge)
- 3) Bu bilgiyi nasıl edineceğim? (Bilgi ve veri toplama yöntemi)

İnsan hakları göstergeleri hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki kaynakları inceleyebilirsiniz:

Uluslararası İnsan Hakları Bilgi ve Dokümantasyon Sistemleri (HURIDOCs), "İzleme Nedir?", 2003, <http://ihop.org.tr/wp-content/uploads/2009/04/izlemenedir.pdf>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR), "Human Rights Indicators: A Guide to Measurement and Implementation", 2012, https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Human_rights_indicators_en.pdf

KAYNAKÇA

Kanıt temelli savunuculuk ve genel olarak savunuculuğun planlanması ile ilgili aşağıdaki kaynaklardan yararlanabilirsiniz:

Actions for the rights of the children (ARC) Resource Pack, "Foundation Module 5: Advocacy", 2009, <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/8596/pdf/arc-modf5-3-h6-2009.pdf>

Advance Family Planning Advocacy Portfolio, "Implement a Plan", 2015, https://www.gatesinstitute.org/sites/default/files/3%20Implement%20a%20Plan_Nov%202015.pdf

Aspen Enstitüsü Planlama ve Değerlendirme Programı: <https://www.aspeninstitute.org/programs/aspen-planning-and-evaluation-program/tools/>

Aspen Enstitüsü, "Continuous Progress Advocacy Tool: Better Advocacy Through Evaluation", 2011, <http://fp.continuousprogress.org/node/23.html>

East Asia and Pacific Regional UNGEI, "Evidence-Based Advocacy for Gender in Education: A Learning Guide", 2011, http://www.ungei.org/advocacy_guide_FINAL4.pdf

International NGO Training and Research Centre, "Advocacy A Guide for Small and Diaspora NGOs", 2013, https://www.intrac.org/wpcms/wp-content/uploads/2016/09/Advocacy_A-Guide-for-Small-and-Diaspora-Organisations-1.pdf

Knowledge for Health, "Family Planning Advocacy Toolkit", 2013, <https://toolkits.knowledgesuccess.org/toolkits/family-planning-advocacy>

Lifeline Fund for Embattled CSOs, "Advocacy in Restrictive Spaces: A Toolkit for Civil Society Organizations", 2020, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-06/FINAL_COMPLETE_Lifeline_Toolkit_for_CSO_Advocacy_in_Restrictive%20Spaces_June_2020.pdf?utm_source=Newsletter&utm_medium=Email&utm_campaign=Lifeline_Toolkit

Lisa VeneKlasen (Valerie Miller ile), "A New Weave of Power, People and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation", 2007, Practical Action Publishing.

Open Forum for CSO Development Effectiveness, "Advocacy Toolkit: Guidance on How to Advocate for a More Enabling Environment for Civil Society in Your Context", https://www.fint.awsassets.panda.org/downloads/120110_of_advocacy_toolkit_en_web_2_copy.pdf.

PATH, "A Workshop Curriculum on Community Mobilization and Advocacy Action Planning", 2015, https://path.azureedge.net/media/documents/APP_abh_curriculum.pdf

PATH, "Citizen Mobilization & Empowerment: A pillar of Advocacy for Better Health's approach", 2018, https://static1.squarespace.com/static/5a57ffe52aeba57afe10b243/t/5acfdb-7603ce64b96ab60b35/1523571588276/ABH-portfolio_2-Citizen-Mobilization.pdf

EK: Savunuculuk planı şablonu

Aşağıdaki tabloda savunuculuk planında yer alabilecek bölümler ve bu bölümleri hazırlarken yararlanabileceğiniz yönlendirici sorular yer alıyor:

Ülkede ve dünyada genel durum	Savunuculuk yapmak istediğiniz alanla ilgili mevcut durum nedir? Şehrinizde, bölgenizde ve uluslararası düzeyde hangi gelişmeler yaşanıyor?
Ele aldığınız hakların tanımı ve çerçevesi	Hangi hak ihlallerini işaret edeceksiniz? Bu hakların uluslararası insan hakları sistemindeki yeri ne? Hangi sözleşmelerle korunuyor? Türkiye bu sözleşmelere taraf mı? İç hukukta bu haklarla ilgili düzenlemeler hangileri? Bu hakların hayata geçirilmesinden öncelikle hangi kurumlar sorumlu?
Amaç ve hedefler	Neyi değiştirmek, nereye ulaşmak istiyorsunuz? Buraya ulaşp ulaşmadığınızı nasıl anlayacaksınız? Neye bakmanız gerekiyor?
Sorumlular ve paydaşlar	Kimi hedefliyorsunuz? Yani kimi etkilemek istiyorsunuz? Bu süreçte hangi kişi, grup ve kurumlar sizi destekler? Bu süreçte sizinle çalışmak isteyen gruplar var mı? Kimler? Nasıl bir ortaklık kurmak istiyorsunuz? Ya da ortaklık kurmak istiyor musunuz? Bu süreçte hangi kişi, grup ve kurumlar size karşı olabilir?
Riskler	Bu çalışma sırasında nasıl zorluklar ve risklerle karşılaşabilirsiniz? Bu süreçte kimler, nasıl zarar görebilir? Bu çalışmanın size ve topluma faydası ne olabilir? Siz ve ortaklarınız olası riskleri yönetebilir misiniz? Riskleri azaltmak için hangi tedbirleri almalısınız?

Faaliyet planı	Belirlediğim paydaşlara nasıl ulaşabilirsiniz? Hangi taktikleri kullanmanız, ne tür faaliyetler yürütmeniz gerekiyor? Bu faaliyetlerden kim(ler) sorumlu olacak? Bu faaliyetleri kimlerle birlikte yürüteceksiniz? Bu faaliyetleri ne zaman ve hangi kaynaklarla yürüteceksiniz?
İletişim planı	Savunuculuğunu yaptığınız konuyla ilgili temel mesajınız ne olacak? Çözüm öneriniz ne? Sesinizi duyurmak istediğiniz kişi ve grupların iletişim alışkanlıkları nasıl? Hangi mecraları kullanıyorlar? Mesajınızı en etkili ve yaygın şekilde ulaştırmak için hangi araçları kullanmalısınız?
İzleme planı	Başarılı olup olmadığınızı ve ilerleme kaydedip kaydetmediğinizi nasıl anlayacaksınız? İlerlemenizi ve faaliyetlerinizin başarısını takip etmek için ne tür bilgilere ihtiyacınız var? Bu bilgiyi nasıl ve ne zaman toplayacaksınız? Savunuculuk planınızı güncellemek veya değiştirmek için bu bilgiyi nasıl kullanacaksınız? Savunuculuk planınızı değerlendirmek ve gerekirse güncellemek için hangi sıklıkta bir araya geleceksiniz?

KAPASİTE GELİŞTİRME DERNEĞİ

Tunus Caddesi 87/8 **Kavaklıdere/ANKARA**

Telefon/Faks: +90 (312) 468 84 60

E-posta: kaged@kaged.org.tr

Web: www.kaged.org.tr